

Владан Вукашиновић

Миодраг Д. Степановић

Појава спорта у Смедеревском Подунављу (1830–1914)

Смедерево 2008.

Издавачи: Музеј у Смедереву и
Newpress Смедерево

Едиција *Мајстарске шезе*
и *докторске дисертације*
168 страна текста, 50 прилога,
56 спортских биографија,
резиме на енглеском језику.

Аутора књиге *Појава спорта у Смедеревском Подунављу (1830–1914)* не треба посебно представљати будући да је више од пола века присутан у свим доменима физичке културе на нашем подручју. Због тога сам, с личним задовољством али и професионалном обавезом, прихватио понуду да напишем приказ наведене књиге колеге Степановића.

У околностима наших великих општинских потешкоћа остварен је умни, стручни и стваралачки подухват у области историје физичке културе. Научни самопрегор аутора резултирао је делом које концизно, проверено и одмерено, на једном месту, синтетизује бројне стручне и истраживачке аргументе.

У циљу боље прегледности, књига је презентирана у 11 поглавља која, кроз континуитет, представљају целину са брижљиво припреманом и селективно изабраном документованом грађом за подручја општина: Смедеревска Паланка, Велика Плана и Смедерево. Сва поглавља су тематски и функционално међусобно и логички повезана. Временски период истраживања дуг 84 године посебно је значајан због тога што настајање и развој различитих облика физичке културе прати од првог дана појављивања.

Општи стручни приступ на којем је књига базирана сажето је изложен у уводном делу. У другом поглављу аутор нас упознаје са наставком и историјским развојем општинских центара Подунавља, а које је повезивао Цариградски друм – најважнија саобраћајница у овом делу Евро-

пе кроз цео средњи век. Испитивани период дуг готово век, о коме се говори у трећем поглављу, за Србију је био веома буран. На власти су се смењивале династије Обреновић и Карађорђевић, вођени су ратови против Турака и Бугара, на Берлинском конгресу Србија добија независност, четири године касније постаје краљевина.

Четврто поглавље прати настанак и развој гимнастике која се изводи-ла у комбинацији са војничким вежбањем и то, претежно, у најстаријој средњој школи Гимназији у Смедереву. Од посебног значаја су антропо-метријска мерења гимназијалаца која су, почев од 1905. године, обављали школски лекари Максим Ердџац и Хранислав Јоксимовић. У жељи да наставе са гимнастичким вежбама и после завршетка Гимназије бивши ученици ове школе основали су 1885. године Смедеревско друштво за гимнастику и борење, које је тада било прва спортска организација у Подунавском округу.

О појави Соколства у Чешкој, Србији и Подунављу, аутор пише у 5. поглављу, истичући његову садржајну подударност са гимнастиком. Соколска друштва која су тада у Србији носила назив „Душан Силни“ постојала су у Смедеревској Паланци и Смедереву, а на корицама књиге налази се изузетно вредна фотографија соколског слета у Смедеревској тврђави 1914. године.

У 6. поглављу аутор, пишући о стрељаштву, истиче велику помоћ коју је Краљевина Србија пружала у овом спорту. Краљеви Милан и Александар Обреновић, а после 1903. године и краљ Петар I Карађорђевић прихватили, су патронат над Савезом сељачких дружина. Стрељачка дружина која је у Смедереву основана 1887. године била је друга спортска организација у Подунављу, одмах после Друштва за гимнастику и борење. У погледу масовности стрељаштво је досегло невероватне размере, јер је, осим у Смедереву, било активно још 15 дружина.

Коњичком спорту аутор у 7. поглављу поклања оправдану пажњу, јер је владарска династија Обреновић, почев од родоначелника Милоша, била велики поклоник коњарства. Темељ модерног коњичког спорта у Србији поставио је кнез Михаило Обреновић организујући изложбе и коњске трке у Београду за време своје друге владавине (1860–1868). У знак пијетета према њему сва кола јахача у Србији носила су име „Кнез Михаило“. Аутор није успео да пронађе податке о оснивању коњичких друштава у Смедереву и Смедеревској Паланци, али је установио организацију изложби и коњских трка у овим местима 1893. године. Коњичко друштво у

Смедереву носило је назив Језавско коло јахача „Кнез Михаило“ и била је трећа спорстка организација у нашем граду.

У 8. поглављу аутор констатује да је олимпијска идеја у првој деценији 20. века стигла у Краљевину Србију и бележи прво учешће наших спортиста на V олимпијским играма у Стокхолму 1912. године. Оснивањем месних олимпијских клубова у Смедереву и Смедеревској Паланци олимпизам је заживео и у Подунављу.

Девето поглавље хронолошким прегледом истиче редослед оснивања спортских друштава у Подунављу у временском оквиру истраживања.

Десето поглавље (33 стране) говори о личностима које су значајне за појаву и развој физичке културе у Србији (56 личности) и Подунављу (34). Међу овим личностима је било: министара (11), војних лица (6), просветних радника (16), доктора (10) и других професија (13). Аутор је прегледно изнео њихово ангажовање у физичкој култури у њеном појавном и развојном периоду. На тај начин сазнања о њима су употпуњена што је омогућило комплетно сагледавање њихове личности. Због поманкања биографских података за личности са подручја Подунавља аутор је, поред њихових имена истакао и њихово ангажовање у физичкој култури.

Допринос династије Обреновић појави и развоју спортских друштава представља 11. поглавље (20 страна). Династија Обреновић присутна је у Смедереву од 1827. године, када је кнез Милош купио од Турчина Мухамеда имање величине око 30 хектара у делу града који носи назив „Плавинац“. Кнез Милош је много допринео развоју коњарства што је потврдио поклањањем дела свога имања „Морава“ (касније: „Љубичево“) у Пожаревцу за потребе Државне ергеле. У књизи су објављене и две мање познате песме посвећене кнезу Милошу.

Значајан допринос развоју коњичког спорта у Србији дао је најмаћи Милошев брат Јеврем, старешина шабачке и ваљевске нахије. Захваљујући Јеврему Шапцу је припала пионирска улога у организацији коњских трка и то тридесетак година пре првих трка у Београду.

Највећи допринос развоју коњичког спорта дао је кнез Михаило Обреновић. У време изгнанства посећивао је коњске трке у познатим европским центрима, а напо јединим се и такмичио возећи фијакер. Око свога имања у Смедереву изградио је хиподром, а испред летњиковца игралиште за тенис и крикет.

Кнез Михаило је лично писао правила за коњске трке у Београду, а одобравао је вредне награде у новцу и расним коњима.

Краљ Милан Обреновић поклонио је Држаној ергели 30 својих коња, а под његовим патронатом био је Савез стрељачких дружина. Његов син краљ Александар био је, најпре, покровитељ Кола јахача „Кнез Михаило“, а затим и Савеза стрељачких дружина. Боравком у Атини, у време одржавања Олимпијских игара модерног доба 1896. године, значајно је утицао на прихватање олимпијске идеје у Србији.

Књига представља допринос историји физичке културе Подунавља, а њен значај је утолико већи што третира најранији период српске самосталности који је до сада само делимично истражен. Због тога се може да препоручи најширем кругу читалаца, који ће у књизи наћи обиље материјала из наше прошлости.

Белешка о аутору:

Проф. др Владан Вукашиновић, Факултет спорта и физичког
васпитања у Београду
(Prof. Vladan Vukašinić, PhD, Faculty of Sport and Physical
Education in Belgrade)
wgymnastics@sezampro.yu